

KAKO SE PRI VAŠI HIŠI REČE?

Hišna imena v vaseh Podgora in Trebija

KAKO SE PRI VAŠI HIŠI REČE?

Hišna imena v vaseh Podgora in Trebija

Občina
Gorenja vas - Poljane

KAKO SE PRI VAŠI HIŠI REČE?

Hišna imena v vaseh Podgora in Trebija

Zbrali in uredili: Kristina Miklavčič (Razvojna agencija Sora) in Klemen Klinar

Slikovno gradivo: Razvojna agencija Sora, Valentin Frelj, Marjan Primožič, Janez Urh (osebni arhivi krajanov)

Oblikovanje: Standart, Simon Pavlič s.p

Škofja Loka, april 2025

UVOD

Hišna imena so del nesnovne kulturne dediščine slovenskega podeželja. Izoblikovala so se na podlagi značilnosti določenega območja, prebivalcev in njihovih dejavnosti z namenom lažjega ločevanja ljudi med seboj. Domača imena so se na domačijah obdržala kljub menjavi lastnikov hiš in njihovih priimkov, ponekod pa z opuščanjem kmetovanja in podiranjem starih poslopij izginjajo iz vsakdanjega govora. Vsa hišna imena določenega območja pogosto poznajo in uporabljajo le še starejši.

Da bi preprečili njihovo izginotje in oživili njihovo uporabo, je bil v okviru projekta Stara hišna imena – obraz dediščine naših krajev ob sofinanciranju Občine Gorenja vas - Poljane opravljen podroben pregled nekdanjih in današnjih hišnih imen v vaseh Podgora in Trebija župnij Trata – Gorenja vas in Stara Oselica.

Podatki za sezname hišnih imen, ki so objavljeni v tej knjižici, so bili pridobljeni s pregledom zgodovinskih virov, franciscejskih katastrov in župnijskih knjig, zelo pomembno vlogo pa so pri zbiranju odigrali starejši domačini, s katerimi smo opravili razgovore, in drugi krajan, s katerimi smo se sestali na zanimivem srečanju.

V knjižici so zbrana stara hišna imena, ki jih domačini za navedene lokacije še poznajo, čeprav se imena v nekaterih primerih ne uporabljajo več. Poleg tega v spodnjem delu tabel navajamo še imena, ki so evidentirana v zgodovinskih virih, vendar so se očitno že izgubila, ker med ljudmi niso več poznana.

Pomen in izvor hišnih imen

S hišnimi imeni se ohranja domače narečje in njegove krajevne govorne posebnosti. Hišna imena večkrat sporočajo tudi zgodovinske posebnosti kraja ali domačij, z njimi se ohranja identiteta določenega območja in pripadnost ljudi domačemu kraju in domačiji.

Izvor hišnih imen je raznolik in marsikdaj ni več poznan.

Najpogostejše izvirajo iz:

- ledinskih imen ali lokacije domačije (npr. Pri Cestniku – po lokaciji hiše ob cesti, V Grapi – po lokaciji hiše v ozki dolini s strmimi pobočji (v grapi), Na Budgeju – po ledinskem imenu Budgej),
- osebnih imen (npr. Pri Anderječku – po imenu Andrej, Pri Martinčku – po imenu Martin, Pri Jurju – po imenu Jurij, Jure, Pri Šemonu – po imenu Simon, Pri Tomažetu – po imenu Tomaž, Pri Lovraču, Pri Lovretu – po imenu Lovro, Lovrenc, Pri Jernaču – po imenu Jernej),
- vzdevkov, ki so nastali na podlagi statusa, telesnih posebnosti ali duševnih lastnosti nosilca, iz imen živali, rastlin, značilnih jedi, predmetov... (npr. Pri Šinkovcu – po ščinkavcu, Pri Kodejlovcu – po kodelji, v šop zvitem predivu za ročno predenje, Pri Kresničarju – po kresničkah na tej lokaciji, V Jelenovšu – po jelenih, ki se pasejo v dolini, kjer stoji hiša),
- poimenovanj za poklice, dejavnosti ali statuse (npr. Pri Žnidarju – po dejavnosti krojača, V Štacuni – ime zaradi trgovine, po domače štacune, ki je bila v hiši, Pri Žepanu – po dejavnosti župana, Pri Kovaču – po dejavnosti kovača, Pri Hkavcu – po dejavnosti tkanja lanu).

Zgodovinski zapisi

Zapisi hišnih imen v zgodovinskih virih nam potrjujejo, da je hišno ime v času nastanka tega vira že obstajalo. Z njimi si včasih lahko pomagamo tudi pri ugotavljanju izvora hišnega imena. Zapisi iz zgodovinskih katastrov so za Podgoro in Trebijo iz katastrske občine Trebija pridobljeni iz Franciscejskega katastra za Kranjsko, natančneje iz Abecednih seznamov lastnikov zemljišč iz let 1825 in 1826. Navedeni kataster hrani Arhiv Republike Slovenije.

Tudi v statusu animarum oz. knjigi župljanov so hišna imena vodena kot posebna kategorija. V tabelah so za obe vasi izpisana imena iz statusa animarum za obdobje 1900–2020 župnij Stara Oselica in Trata – Gorenja vas. Navedena župnijska knjiga je hranjena na sedežu župnije Trata – Gorenja vas.

Jezikoslovna pojasnila

Hišna imena kot tudi narečja ter njihovi krajevni govori so del kulturne dediščine, zato so zbrana in zapisana v njihovi narečni obliki. Pri zapisu narečnega izgovora hišnega imena so uporabljena naglasna znamenja, ki povedo, kako je hišno ime naglašeno in kakšen je naglašeni samoglasnik. Ostrivec pomeni ozek in dolg glas (npr. répa, móka), strešica zaznamuje širok in dolg glas (npr. pêta, rôka), krativec pa širok in kratek glas (kmèt, nastòp). V govoru in s tem tudi v hišnih imenih vasi Poljanske doline je še mogoče slišati samoglasnika -ie, -uo, kot npr. v besedah piéc (peč), puót (pot). V poljanskem narečju sta naglašena samoglasnika i in u vedno kratka, g pa se izgovarja kot priporniški zvoneči γ.

Hišnim imenom so dodane še delno poknjižene oblike, to je narečnemu izgovoru kar najbližji zapis z znaki slovenske abecede s poknjiženo končnico imena.

Podgora leta 1955 (vir: arhiv Valentina Freliha)

PODGORA

Ime kraja Podgora, ki ga domačini v narečju izgovarjajo kot Pógara, naj bi po pripovedovanju izhajal iz pogorišča, torej območja, ki so ga prebivalci v davnih časih krčili, sekali gozd, ob tem kurili les in tako pridobivali obdelovalno zemljo. Ime je izpeljano iz osnove "pogor", pogoreti. V urbarju iz leta 1291 je zapisano ime Podgor, ki pa je dvomljivo, saj tu ni nobene izrazite gore, ki bi naselju pod seboj dala tako ime. Pisar prvega urbarja pomena pogore očitno ni razumel ali ime kraja napačno slišal in tako po svoje zapisal kot Podgor, Podgora, kar je uradno ime kraja še danes (Planina, 1981).

Pred domačijo Pri Zajcu med letoma 1960 in 1965 (vir: arhiv Valentina Freliha)

Pri Klančarju naj bi se v preteklosti uporabljali tudi imeni Pri Jurmanu in Pri Gašperju. To slednje potrjuje tudi zapis Gasperi s pripadajočim lastnikom Mathiasom Priutzem v franciscejskem katastru iz leta 1825.

Po informacijah sedanjega lastnika naj bi se Pri Kamšku prvi gospodarji naselili okoli leta 1680, prišli pa naj bi iz Selškega. Prvo hišo naj bi postavili zraven velikega kamna, zato je hiša tudi dobila tako ime. Spada med pet najstarejših domačij v vasi, v preteklosti pa je bila zaradi sposobnih gospodarjev zaslužna tudi za napredek vasi. Imela je namreč mlatilnico za žito in stiskalnico sadja, ki so ju uporabljali tudi sovaščani ter vrsto drugega orodja, ki ga je potrebovala kmetija tistega časa. Večino orodja je gospodar, Ignacij Tavčar, izdelal sam (Bogataj, 2015).

Pri Kamšku pred obnovo okoli leta 1900 (vir: arhiv Valentina Freliha)

Grohcova hiša ravno tako sodi med najstarejše v vasi, davno je imela celo št. 1. Lastniki izpred več kot 200 let so veljali za premožne trgovce s platnom, leta 1807 so denimo celo naročili poslikavo zunanje stene hiše s tremi ločenimi freskami. Freske so po obnovi lepo vidne še dandanes (Bogataj, 2015).

Murovcova domačija pa je celo domačija iz časa prve kolonizacije Poljanske doline, prvič se namreč pojavi že v urbarju leta 1291. Priimek Šturm je na domačiji prisoten že od leta 1871 dalje (Bogataj, 2015).

Pri Anderječku so živeli skromni, delovni ljudje. Ivanka, teta sedanje lastnice, je bila priznana šivilja s smislom za modo in zaradi njene natančne izdelave ženskih oblek je imela vedno polno dela. Tudi sedanji lastnici je za diplomu naredila zelo lepo obleko, povsem po njenih željah.

Pri Murovcu (vir: arhiv RAS)

Pri Anderječku leta 1930 (vir: arhiv Marjana Primožiča)

Pri Tratarju (vir: arhiv RAS)

Hišna št.	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1825	Status animarum 1900–2020	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjiženo
1	27	/	Žnidar	Par Žnidari	Pri Žnidarju
2	24	/	Šimen	Par Šemón	Pri Šemonu
3	18	/	Martinčk	Par Martinčk	Pri Martinčku
4	17	/	Šinkovec	Par Šinkovc	Pri Šinkovcu
5	31	/	Pri Blažu	Par Bláž	Pri Blažu
6	28	/	/	Par Güstl	Pri Gustlu
7	/	/	/	Šinkovcova kovačija	Šinkovčeva kovačija
8	9	Puz	Cestnik	Par Céstnk	Pri Cestniku
9	14	/	Andrejčk	Par Anderjèčk	Pri Anderječku
10a	13	/	Pri Tomažetu	Par Tomažét	Pri Tomažetu
11	15	/	Pucova hiša	Par Pùc	Pri Pucu
12	16	/	Lovrač	Par Lovráč	Pri Lovraču
13	19	/	Kresničar	Par Kresničari/ Na Kresnic	Pri Kresničarju/ Na Kresnici
14	23	/	Bizjakova hiša	U Gráp	V Grapi
15	20	/	Pri Lovretu	Par Lovrét	Pri Lovretu
16	4	Gasperi	Klančar	Par Klánčari	Pri Klančarju
17	3	Ranschak	Rančah	Par Ránčah/ Par Ránčeh	Pri Rančahu/ Pri Rančehu
18	2	Tekauz	Hkavec	Par Hkávc	Pri Hkavcu
19	1	/	Grogec	Par Gróhc	Pri Grohcu
20	5	Marouz	Murovec	Par Mùrovc	Pri Murovcu
22	6	Trattar	Tratar	Par Trátari	Pri Tratarju
23	8	Kamscheg	Kamenšek	Par Kámšk	Pri Kamšku
24	10	Lussner	Zajec (Pri Tinetu)	Par Tinet/ Par Zájč	Pri Tinetu/ Pri Zajcu
25	11	Lussner	Lusnar	Par Lùznari/ Par Matévž	Pri Luznarju/ Pri Matevžu
26	12	Puz	Šuštar	Par Tārčk	Pri Trčku
27	30	/	Korenovec	Par Korénovc	Pri Korenovcu
28	25	/	pri Boštjanu	Par Boštján	Pri Boštjanu
29	29	/	Jakob u Pilovci	Par Jákap	Pri Jakapu

Hišna št.	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1825	Status animarum 1900–2020	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjiženo
30	22	/	Štantman	Par Štántman	Pri Štantmanu
31	33	/	Šemončk	Par Šemànčk	Pri Šemančku
32	/	/	pri Mick v Pilovcu	Par Mick u bájt/ Par Néž	Pri Micki v bajti/ Pri Neži
/	21	/	Hobat	U Hobát	V Hobatu
/	7	Kamscheg	/	/	/
/	/	/	Ta Star Murovec	/	/
/	14	/	/	/	/

K pogrebu mimo Martinčkove hiše med letoma 1960 in 1970
(vir: arhiv Valentina Freliha)

TREBIJA

Ob naseljevanju so morali naši predniki pogosto odstranjevati gozd, požigati veje, korenine in šore, da so dobili svet za obdelovanje. Spomin na ta način kultiviranja zemljišč in na požigalništvo se je ohranil v mnogih krajevnih in ledinskih imenih po Sloveniji, ki vsebujejo osnovo "treb". Taka so npr. naselja Trebnje, Trebeljevo, Trbovlje in naselje, ki ga obravnavamo ob popisu hišnih imen, Trebija (Planina, 1981).

Stara hiša Pri Jejarju je vpisana v register kulturne dediščine kot kulturni spomenik. Pri hiši so po informacijah sedanjega lastnika delovali mlin, gostilna in tudi občinska uprava, izpostava Občine Stara Oselica v stari Jugoslaviji. Leta 1933 je bilo v tej hiši ustanovljeno tudi Gasilsko društvo Trebija.

Stara hiša Pri Jejarju v današnji podobi (vir: arhiv Janeza Urha)

Hišno ime V Štacuni je nastalo zaradi trgovske dejavnosti, ki se je pri hiši odvijala od leta 1908 do konca 2. svetovne vojne. Ded sedanjega lastnika, Martin Tavčar, je po končani srednji trgovski šoli leta 1908 sežidal hišo in pričel s prodajo mešanega blaga, kar je bilo takrat običajno. Po njegovi smrti je trgovino vodila njegova žena, kasneje, po njeni smrti, do konca 2. svetovne vojne, pa njeni sestri. Zanimivo je, da je trgovina po vojni ostala nespremenjena, tako s ponudbo izdelkov kot tudi opremo, vse do izgradnje Zadrúžnega doma med letoma 1950 in 1960. Zaradi trgovine je bila pogosto zbirališče najrazličnejših ljudi. Po pripovedovanju sedanjega lastnika naj bi bila njegova mama priča slučaju, ko so v stanovanju hiše gostili partizane, v trgovini pod njim pa so se nahajali Nemci. Prvotno ime hiše je bilo Pri Tavčarju, po priimku prvega lastnika.

Pri Jerneju je gospodar Jernej opravljal kovaško dejavnost. Delal je Pri Kovacu na Trebiji, po nakupu Jejarjeve parcele ob cesti, kar je bila vsekakor odlična lokacija za opravljanje te dejavnosti, pa še v svoji hiši. Sedanja lastnika navajata zanimivost, da sta ob adaptaciji hiše naletela na "hišo v hiši". Prvotna hiša s streho je bila namreč obdana z novo hišo in novo streho.

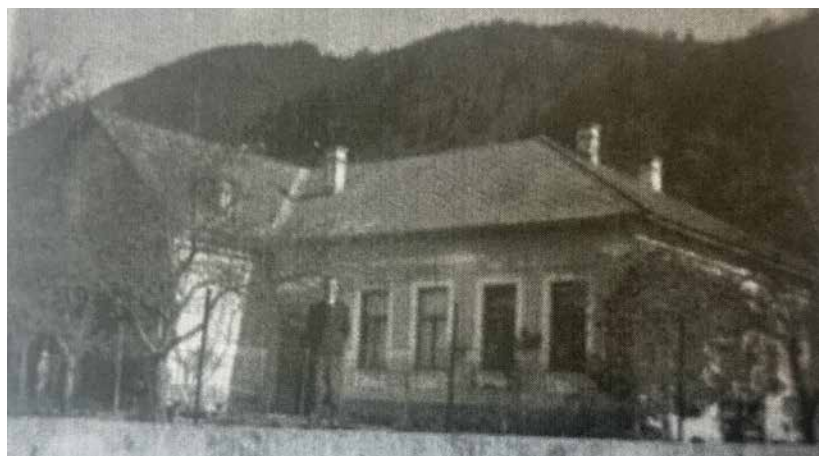
V Štacuni v obdobju med 1980 in 1985 (vir: arhiv Marjana Primožiča)

Andrejčeva hiša je bila po pripovedovanju sedanjih lastnikov središče opismenjevanja mladine in srečavanja uglednih ljudi, kot so glavar, župani, župnik in drugi. Po letu 1890 so na pobudo okrajnega glavarja sklenili na Trebiji ustanoviti šolo. Pomembno vlogo pri tem je imel župan Janez Gladek iz Fužin, takratni gospodar Anton Primožič, ki je veljal za premožnega in sposobnega, je po njegovem prigovarjanju brez pomisleka dal za ta namen na razpolago zgornji del hiše. Šola je v teh prostorih delovala 22 let.

Andrejčeva hiša je bila premožnejša, kar kaže tudi na to, da je imela svojo bajto, kjer so stanovali hlapci in dekle, ki so pomagali pri delu na Andrejčevi domačiji.

V Štacuni po vojni
(vir: arhiv Marjana Primožiča)

V Šoli na Trebiji pred 2. svetovno vojno (vir: arhiv Janeza Urha)

Hišna št.	Stara hišna št.	Franciscejski kataster 1825	Status animarum 1900–2020	Hišno ime narečno	Hišno ime poknjženo
1	19	/	Tavčar	U Štacūn	V Štacuni
/	20	/	Šola	U Šól	V Šoli
3	/	/	/	Par Tróvnčkari	Pri Trovničkarju
4	/	/	Gasilski dom	Gasilsk dóm	Gasilski dom
5	/	/	Lovran	Par Jernáč	Pri Jernaču
6	1	/	Župan	Par Žepán	Pri Žepanu
7	2	Jeller	Jelar	Par Jéjlari	Pri Jejlarju
/	8	/	Jelarjev mlin	Na Máln	Na Malinu
9	6	Matizhen	Andrejc	Par Andréjc	Pri Andrejcu
10	4	Witiak	Bezjak	Par Bezják	Pri Bezjaku
11	/	/	pri Kovačevi Micki	Na Krés	Na Kresu
12	9	/	Jakoponc	Par Jakapónc	Pri Jakaponcu
13	12	/	Mihaček	Par Miháčk/ Par Meháčk	Pri Mihačku/ Pri Mehačku
14	/	/	Lukačeva bajta	Par Lukáčov Mick	Pri Lukačevi Micki
15	16	/	Pri Pavlet (Porobkar)	Par Poróbkari	Pri Porobkarju
16	14	/	Jelenovše	U Jelénovš	V Jelenovšu
17	5	/	Kovač	Par Kováč	Pri Kovaču
18	21	/	pri Jerneju	Par Jerněj	Pri Jerneju
20	13	/	Jurij u Borštu	Par Jüri	Pri Jurju
21	10	Kodelouz	Kodelovec	Par Kodějlovč	Pri Kodejlovcu
22	11	Kauz	Hkavec	Par Hkávc	Pri Hkavcu
23	15	/	Budgej	Na Bűdgej	Na Budgeju
/	3	Jeller	/	/	/
/	5	Witiak	/	/	/

Izdajatelj zaradi podatkov, pridobljenih preko ustnih virov, ne jamči za popolno pravilnost hišnih imen in zgodb ter ne odgovarja za morebitne tipkarske napake v besedilu in zapisu hišnih imen.

Za pomoč pri raziskovanju hišnih imen se zahvaljujemo sodelujočim domačinom, župniku v Gorenji vasi ter doc. dr. Jožici Škofic (ZRC, SAZU).

Za ogled zbranih hišnih imen obiščite www.hisnaimena.si.

Fotografija na naslovnici: vhod v hišo Pri Tratarju (portal obnovljen, vrata na novo narejena po vzorcu starih vrat).

Viri in literatura:

PLANINA, France, 1981, Imena naselij v Loški občini, Loški razgledi, letnik 28

BOGATAJ, Anton, 2015, Kronika vasi Podgora in Trebija

Podgora leta 1955 (vir: arhiv Valentina Freliha)

Par Znidari Par Šemón Par Martínček
Par Šinkovec Par Bláz Par Gustl
Šinkovcova kováčija Par Čestník Par Anderjček
Par Tomažet Par Puc Par Lovráč Par Kresničari
Na Kresnic U Gráp Par Lovret Par Klancari
Par Ráncák/Par Ráncch Par Hkavec Par Grohc
Par Murovc Par Frätari Par Kámsk Par Tinet
Par Luznari/Par Matcovž Par Trník Par Korénovec
Par Boštján Par Jákop Par Štántman
Par Šemáček Par Mick u bájt/Par Niž U Hobát
U Štacún U Šol Par Trovničari Gasilsk dom
Par Jernác Par Zepán Par Ječlari U Maln
Par Andrejce Par Bezják Na Kres Par Jakaponc
Par Miháček/Par Meháček Par Lukáčov Mick
Par Poróbkari U Jelénovš Par Kovác Par Jernej
Par Juri Par Kodýľovec Par Hkavec Na Budgej